

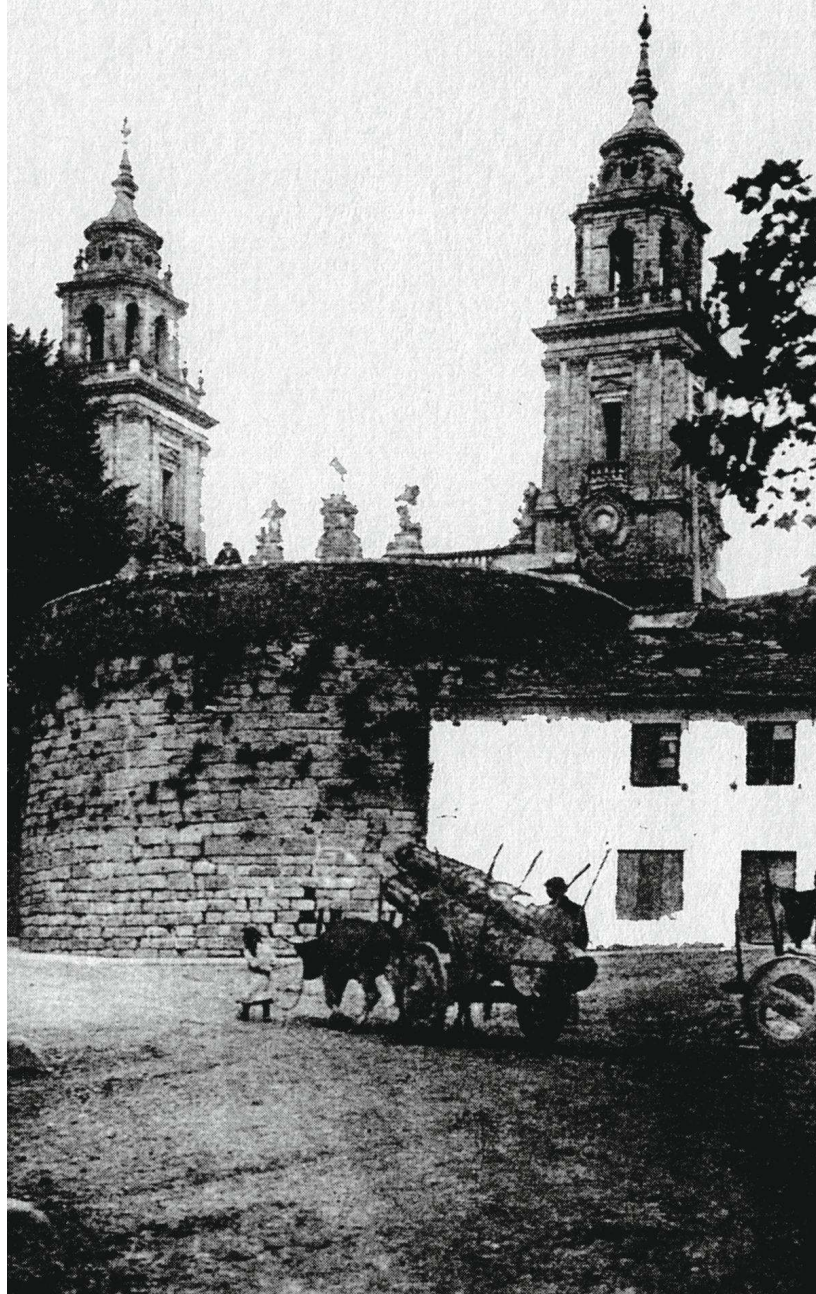

NO → CAMIÑO

As imaxes que viron os peregrinos

EDUARDO OCHOA

XULIO XIZ

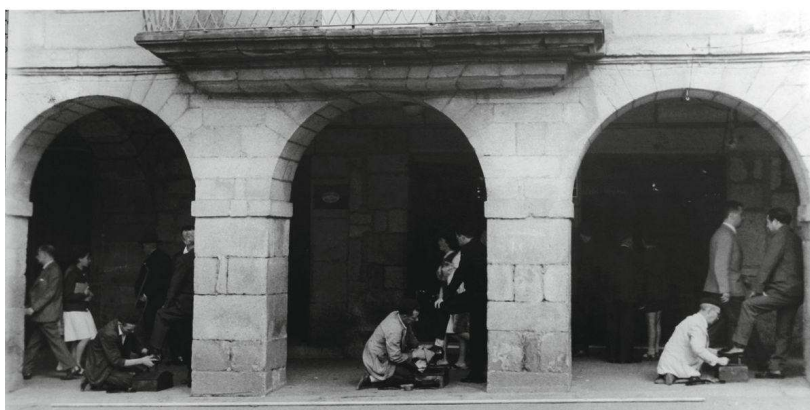

No antigo campo da feira de Lugo

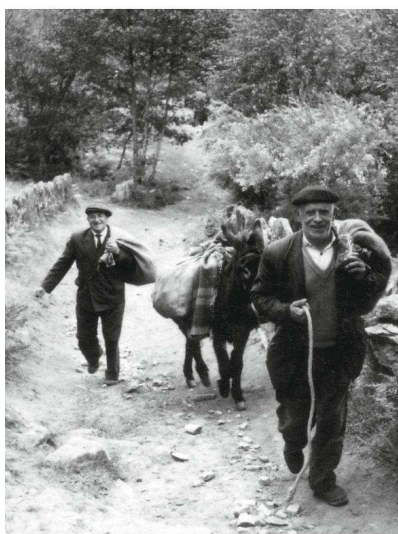
Luis Rueda

NO CAMIÑO AS IMAXES

Coñecemos o que agora ven os peregrinos ao entrar en Galicia, nas terras lucenses, xa moi preto de Compostela. Velaquí o que os camiñantes de outrora contemplaban nesta terra sorprendente, promesa do impacto visual e espiritual de Compostela.

Soportais da Praza Maior de Lugo

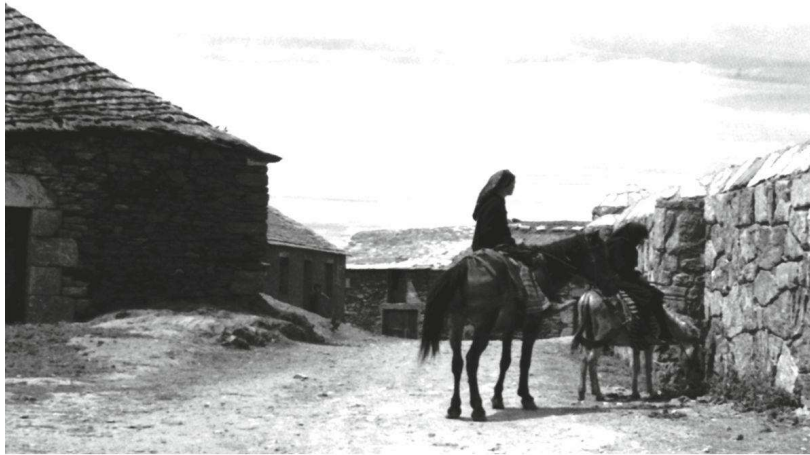
Cereiro e Chispa de Roca subindo ao San Alberte

Feira en Sarria

Fermoso é camiñar ollando á terra,
á luz e mais ó ar cos ollos puros,
encheitos de esperanzas...

Manuel María

No Cebreiro LUIS RUEDA

DE CAMIÑOS E PEREGRINOS... UN PASO ADIANTE

O mesmo que todos os camiños levan a Roma ou a Xerusalén, tamén á terceira cidade santa dos cristiáns levan todos os camiños que veñen a occidente. E a cada paso do peregrino, aparecen pegadas do pasado, camiño vello, acollida amistosa... e a evidencia de que a fin do seu Camiño está xa próxima.

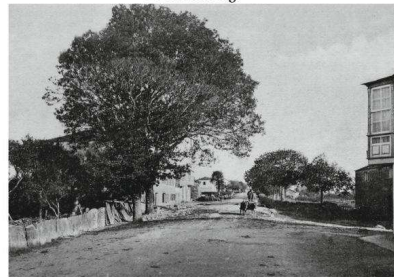
O Camiño en Triacastela

No centro de Lugo

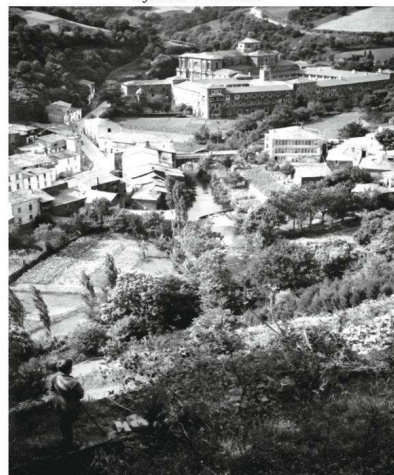
A Fonsagrada

A futura N-VI en Guitiriz

Pola montaña fonsagrada Walter Ebeling (M.PL.)

En Samos

O horizonte e eu, abrazados.
Xavier Rodríguez Barrio

NO CAMIÑO
As imaxes que viron os peregrinos

A Rúa Maior de Sarria

DE CAMIÑOS E PEREGRINOS... AOS LADOS, A VIDA

O Peregrino, atento a camiñar, mira á fronte; preocupado polos rigores do clima, mira ao ceo; pero non pode evitar ser atraído, sorprendido, conquistado por toda a vida que abrolla ao seu arredor.

Burón (A Fonsagrada) Walter Ebeling (M.P.L.)

Praza Maior de Vilalba (circa 1900)

A Fontaneira (Balneario)

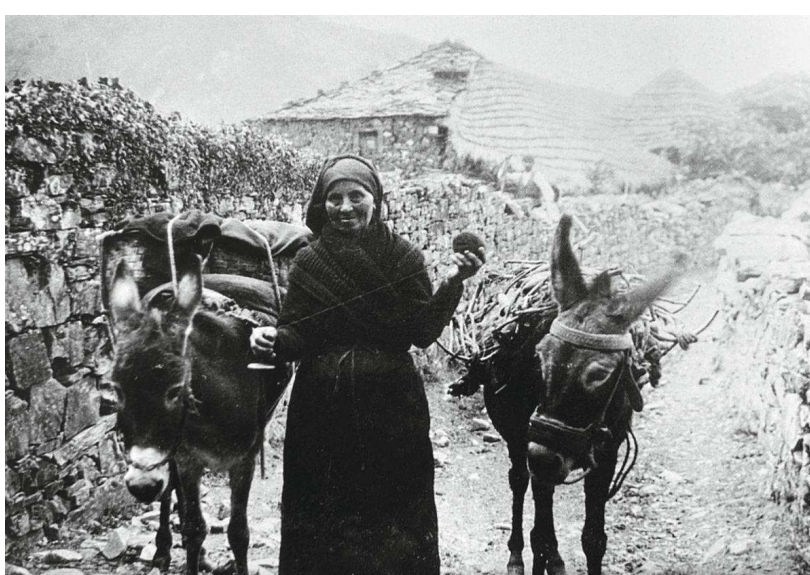
Balneario Julio García Paz

Saber da saída, saber do regreso,
cara a onde imos e cando volvemos.

Baldomero Iglesias Dobarrío (Mero)

O vello Portomarín Foto Pereira

San Martiño de Suarna (A Fonsagrada) Walter Ebeling (M.P.L.)

DE CAMIÑOS E PEREGRINOS... DO URBANO E DO RURAL

Se agora o urbano e o rural son ámbitos perfectamente delimitados, as imaxes de outrora acreditan que houbo tempos nos que, sen confundirse, estaban moito máis preto do xeito máis natural.

Praza de Santo Domingo (Lugo)

Avda. Rodríguez de Viguri (Vilalba)

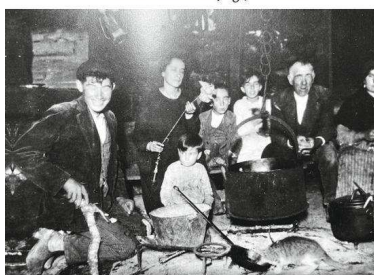
No antigo campo da feira de Lugo

Praza de Santa María (Lugo) Ksado

Vendendo cacharros de barro na Rúa do Progreso (Lugo)

Na lareira (Guntín) Walter Ebeling (M.P.L.)

Na vida, na morte, no amor e no ren,
louvareite, Lugo de aceiro e de mel.

Lorenzo Varela

Neve sobre Castroverde

DE CAMIÑOS E PEREGRINOS... DURO CAMIÑO

Camiñaba o peregrino por terra brava; ás veces, de rigores extremos. Pero o sufrimento quedaba mitigado pola seguridade de estar xa moi preto da tumba do Apóstolo, da cidade soñada, Compostela.

Enchente do Miño na Ponte (Lugo)

Chalet de Cobrerros na Praza de Ferrol (Lugo)

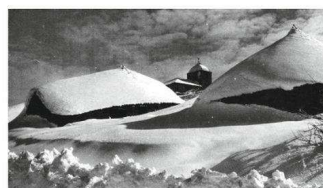

Nevada en Mondoñedo

Mar de nubes na Fonsagrada

Todo é neve e máis neve.
¿Quién se estreve a poñerse en camiño...?
Anxel Johán

O Cebreiro

NO CAMIÑO
As imaxes que viron os peregrinos

En ruta...

DE CAMIÑOS E PEREGRINOS... A AXUDA DA TÉCNICA

Os peregrinos foron testemuña dos avances da técnica, do paso dos carros aos aparellos que facilitaban as comunicacións, da incorporación dos vehículos á paisaxe e á vida das xentes... Comezaba a modernidade. O peregrino seguía a camiñar...

Despedida

Taxis en Santo Domingo (Lugo)

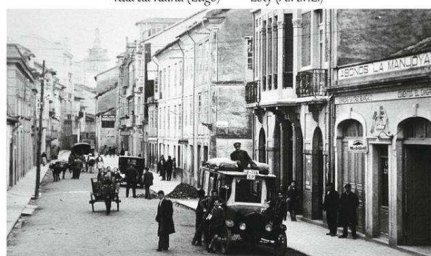

Rúa da Raíña (Lugo) Loly (A.H.P.L.)

A fin, o comezo.
Outros lugares me reclaman.
Xulio L. Valcárcel

A atracción do automóbil

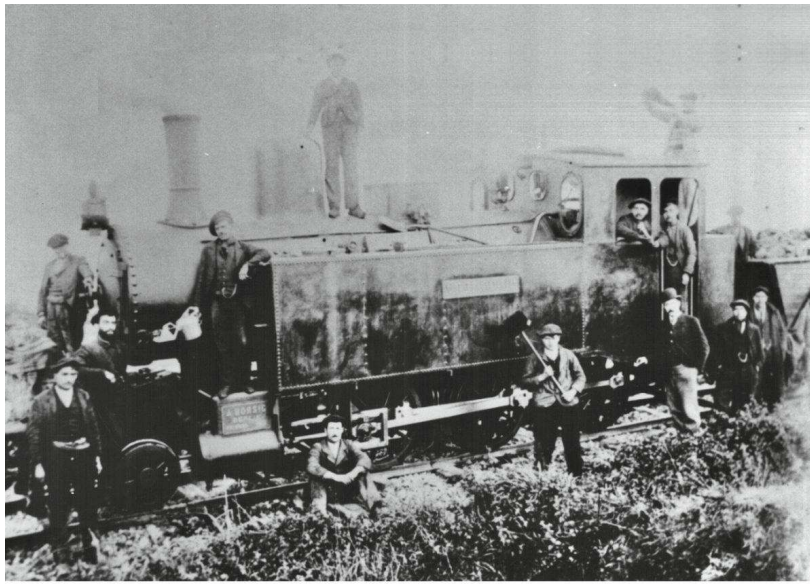
Ribadeo

Vilanova de Lourenzá

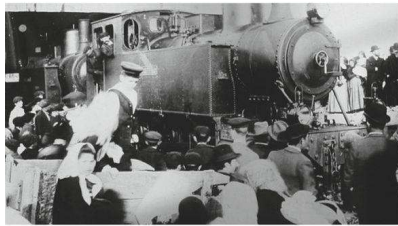
Praza do Campo (Ribadeo)

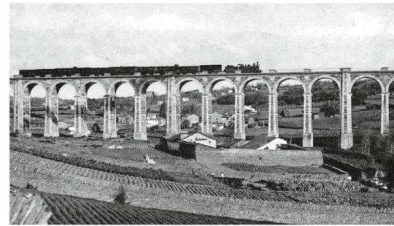
Pioneiros do ferrocarril en terras ribadenses

DE CAMIÑOS E PEREGRINOS... OS CAMIÑOS DE FERRO

Seguí o peregrino a camiñar cando xurdiron camiños de ferro, e o ferrocarril proclamaba as verdades do progreso. E o novo medio resultaría perfectamente compatible cos vellos camiños, co seguro e lento peregrinar, como dous mundos diferentes que non chegarían a cruzarse.

Recepción en Ribadeo

Pola Ponte da Chanca (Lugo)

A Chanca (Lugo) Jean Laurent

Cargadoiro de mineral en Ribadeo

Cual tromba, cual tronante torbellino
los valles cruza de la patria mía
carro veloz de fuego.

Chao Ledo

Ferrocarril de Vilaodrid a Ribadeo

Arredor da fonte diante da Casa do Concello (Vilalba)

DE XENTES E DE VIDA DO TRABALLO E DO LECER

O Camiño permíttia contemplar imaxes da vida cotiá dunha terra incógnita, de costumes milenarios que o contacto coas xentes da vella Europa tardaría moito en alterar. Imaxes de traballo duro, pero tamén de lecer, de paseo ou de conversa.

Malla en Samos

Paseo na Praza Maior en Lugo

Agardando a vez na Fonte Ribeira (Sarria)

Lavandeiras no Miño (Lugo)

Fonte de San Vicente (Lugo) Ksado

Nesta praza anterior á imaxe a auga é un verso longo e só.
Cesáreo Sánchez Iglesias

Feira en Ribadeo

DE XENTES E DE VIDA DE FEIRA E DE FESTA

As feiras sempre foron en Galicia ocasións festeiras, e boa parte das festas, das feiras naceron. Nas feiras mercábanse produtos indispensables para a casa, vendíanse animais ou froitos, degustábanse alimentos doutras terras, propiciábanse reencontros familiares, xuntábase a xente moza e aprendíanse os fundamentos da economía e do comercio.

Polo San Froilán (Lugo) Luis Rueda

Mercado do barro en Lugo

O San Ramón en Vilalba. Praza da Igrexa (1916)

Triacastela. Día da Provincia (1970)

Praza Maior de Lugo

Nun leve susurro
confidente a terra fala.
Lois Diéguez

Feira das zocas Luis Belló

De festa na Capela da Atalaia (Ribadeo)

NO CAMIÑO
As imaxes que víron os peregrinos

Por terras de Portomarín Foto Pereira

DE XENTES E DE VIDA A FORZA DA FE

Podía o peregrino contemplar xogos infantís, manifestacións relixiosas ou imaxes onde parecía que a vida quedaba conxelada... Porque se a fe move montañas, a fe que movía ao peregrino animou sempre á xente que o vía pasar, admirada do seu esforzo.

Festa en Ferreiros (Paradela)

Guntín. Forzas vivas

Procesión no vello Portomarín

Foto Pereira

No Claustro de San Francisco

Lugo, II Congreso Eucarístico Nacional (1896)

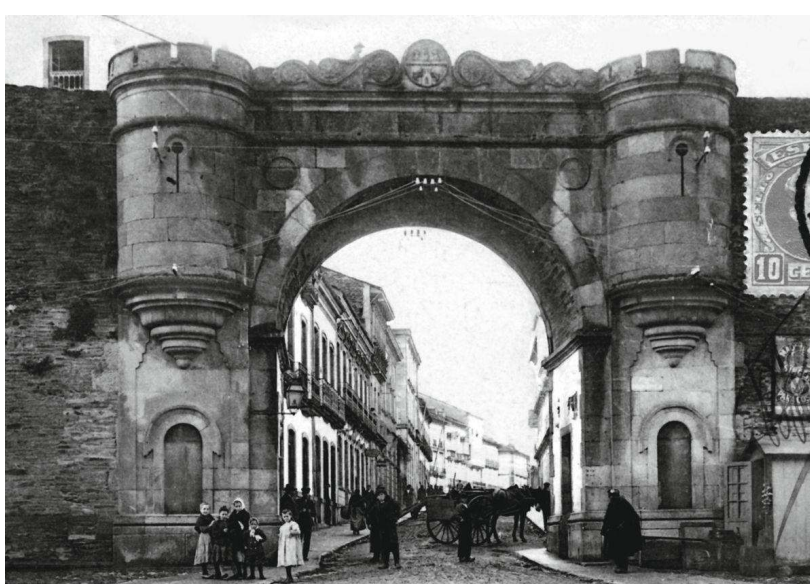
Procesión en Vilanova de Lourenzá

Castro sagrado, Lucus ancestral,
sinfonía de pedra e de cristal,
bimilenaria, imperial e humana.

Manuel Rodríguez López

NO CAMIÑO
As imaxes que viron os peregrinos

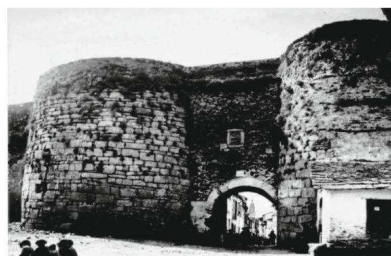
Porta da Estación (Lugo)

DE MUROS E VALADOS A GRAN MURALLA

Darío Xohán Cabana xulga que a Muralla é a “pedra que nos envolve e nos estea”, mentres Celso Emilio quere vir a Lugo “a traspas as portas insomnes”, evidenciando que o corazón da cidade está gardado por este gran valado de pedra. “Enteira memoria circular” para Xoán Neira, e “tempo puro” para Marica Campo, desde que os peregrinos comezaron a chegar á cidade, causou neles un solemne impacto de grandeza.

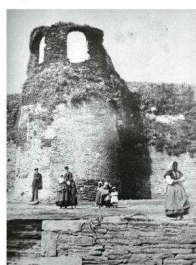
A Mosquera

Porta Nova

Sobre o gran valado

A Mosquera S. Castro Freire

Ten unha antiga, forte muralla
que está agardando que unha batalla
os seus inimigos lle veñan dar.

Valentín Lamas Carvajal

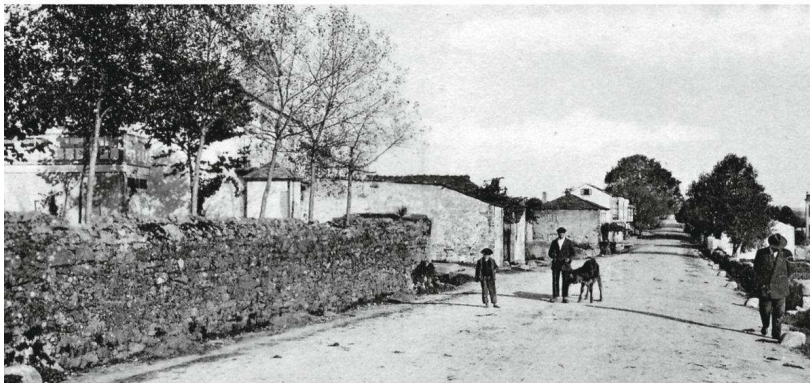
De Bispo Aguirre a Campo Castelo

Antiga rúa San Marcos (Lugo)

DE MUROS E VALADOS MARCANDO LINDES

Pequenas murallas domésticas, particulares, delimitando espazos, acoutando intimidades, marcando propiedades, dando valor a espazos e sensación de poder aos seus propietarios. Barreiras fisicamente posibles de franquear, pero de poderoso efecto disuasorio.

Guitiriz

Rúa Vilaalba (Lugo)

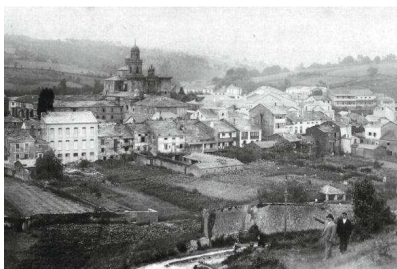
José Luís Vega (A.H.P.L.)

Sarria

*Como un marco de xisto me levanto.
Separo en ti o vivido do pasado.
Como un chanto de pedra.
Como un chanto.*

Xosé Miranda

Vila Nova de Lourenzá

Os Muíños (Mondoñedo)

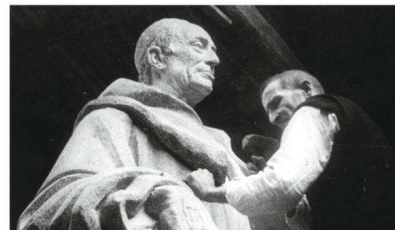
Entre néboas, Mondoñedo

SOMOS PEDRA AS PEDRAS DE DEUS

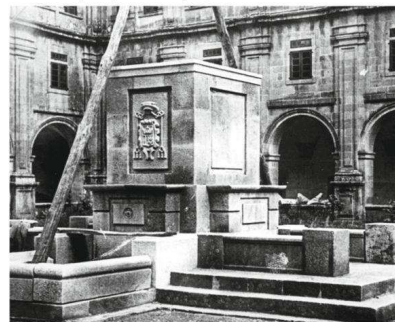
A fe fixo nacer e medrar cara aos ceos as pedras de Deus, simbólicas construcións que elevan o espírito dos crentes, e son mostra desa crenza secular e do esforzado traballo dos ourives da pedra.

Igrexa e cruceiros de Santiago de Baamonde

Asorey esculpindo ao P. Feijóo para o Mosteiro de Samos

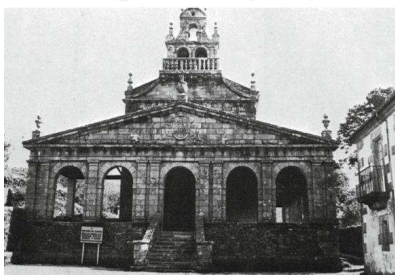
Samos. Base da escultura do P. Feijóo

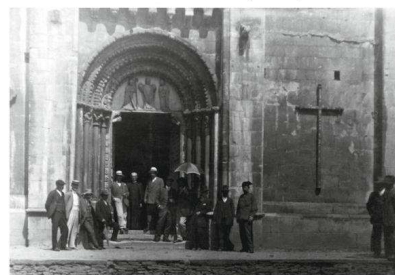
Igrexa de Vilar de Donas (Palas de Rei)

San Facundo de Ribas de Miño (Paradela)

Igrexa de Vilabade (Castroverde)

Igrexa de Portomarín, porta lateral

E Deus dá boa fada ós ollos namorados
que chegaron abertos ás portas do mencer.

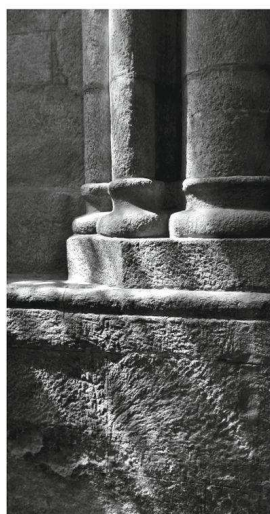
Xosé María Díaz Castro

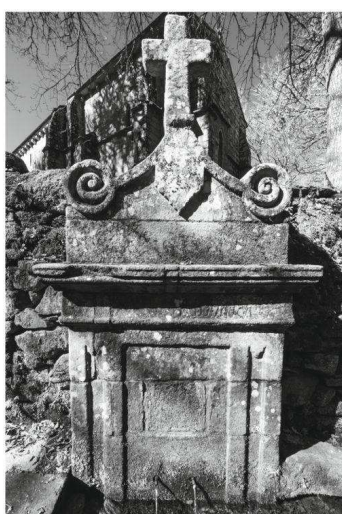
Cemiterio de Goñiz (Vilalba)

SOMOS PEDRA OLLANDO ETERNIDADES

Todo na pedra é un símbolo de achegamento a Deus. E un rosetón, unha cruz, un año ou o remate dunha construción funeraria son outras tantas miradas preocupadas cara a un futuro que a todos -peregrinos ao fin- nos agarda.

Na Catedral de Lugo

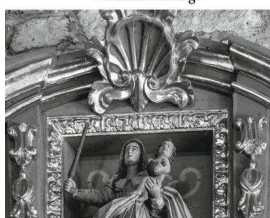
Fonte do San Alberte (Guírtiz)

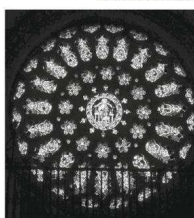
Abadía, igrexa

Baamonde, cruceiro

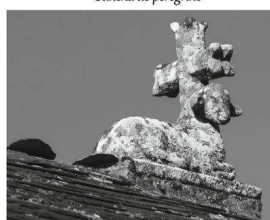
Cuncha de peregrino

Rosetón da Catedral (Mondoñedo)

E como doi a luz
-xa de tan branca negra-.

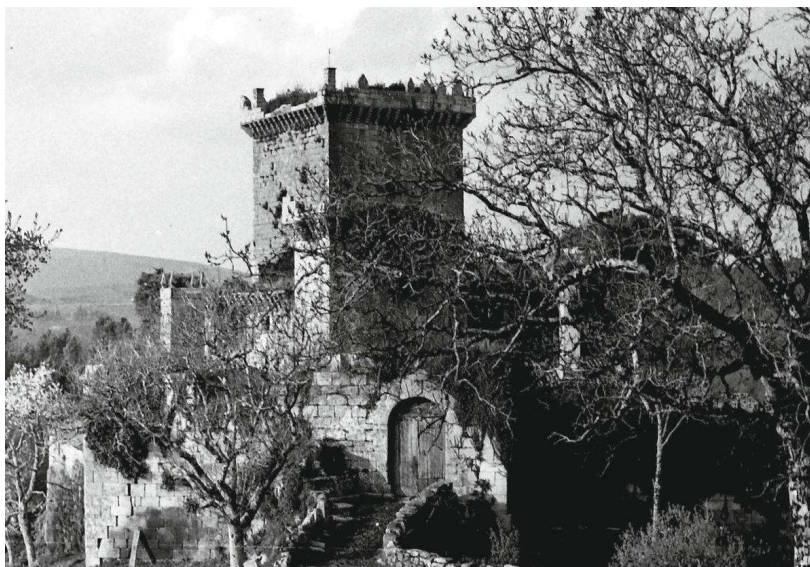
Álvaro Cunqueiro

Exterior da Igrexa de Parga

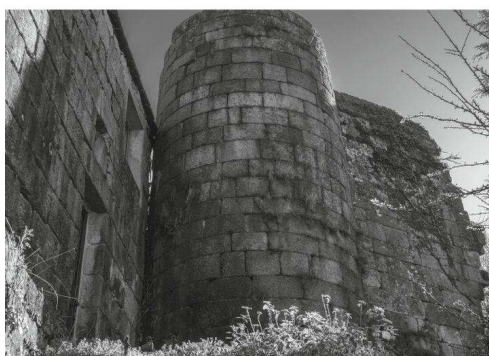
Interior da Igrexa de Parga

Castelo de Pambre (Palas de Rei)

SOMOS PEDRA AS PEDRAS DOS HOMES

Son estas pedras demostración de poder, de forza, de defensa... Non ollan ao ceo senón ao arredor. E os restos que os peregrinos contemplaban eran ás veces demostración de que o poder humano era e é limitado no espazo e no tempo.

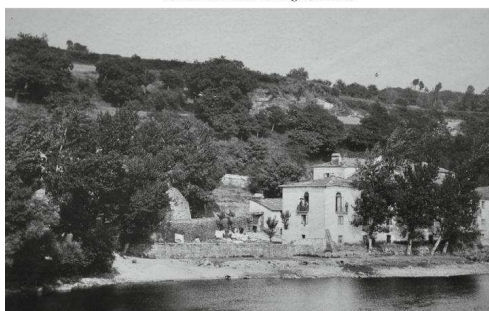
Ruínas do Castelo de Parga (Guitiriz)

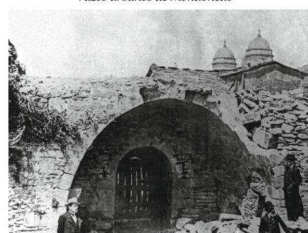
Campo da feira e torre da Fortaleza (Sarria)

Pazos urbanos de Mondoñedo

Balneario de Lugo Joseph Sellier

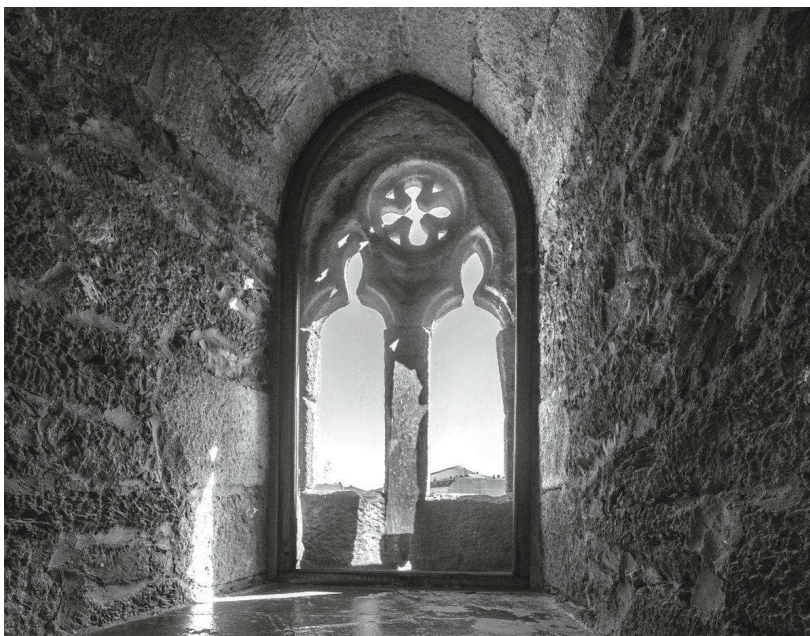

Porta leste do Castelo de Vilalba (1904)

Pedras de loita
e pedras de paz.
Xosé Otero Canto

Castelo de Castroverde

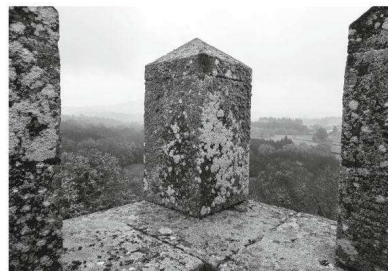
Fóra, a inmensidade...

SOMOS PEDRA MARCANDO DISTANCIAS

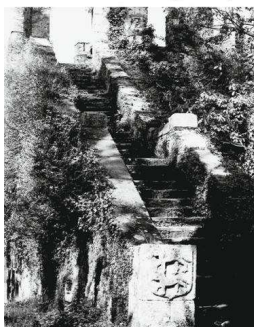
As pedras dos humanos marcan distancias, separan, pechan pequenos mundos de poder, que só o tempo pode abrir. Escudos, sarcófagos, fiestras ou almeas, establecen barreiras temporais que para os peregrinos non son máis ca unha liña intanxible que tenta dividir o tempo.

Sartego en Loio (Paradela)

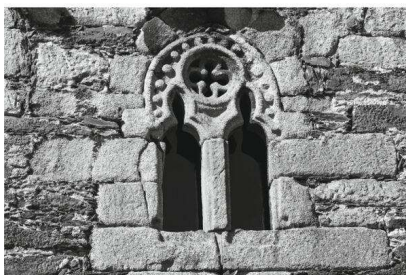
San Paio de Narla (Friol)

Castelo de Sarria

Sepulcro do Conde Santo (Vilanova de Lourenzá)

Castelo de Vilalba

Eu son tempo nada máis...
Tempo sulcado
por noites de silencio estrelecido...

Xesús Rábade Paredes

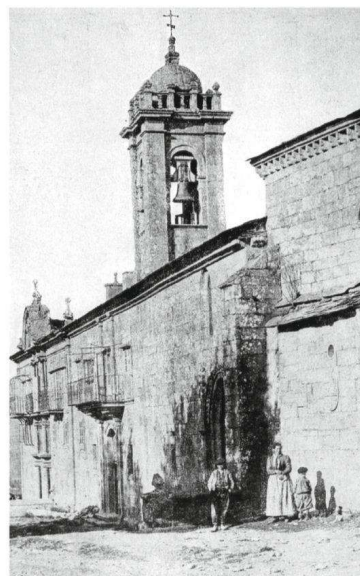
Praza Maior de Lugo Salvador Castro Freire

HAI TANTO TEMPO... MUDAN AS XENTES

As paisaxes seguen a ser as mesmas; non variaron as pedras, si os seres humanos. As imaxes acreditan o paso do tempo. E aínda sabendo que, coma nós, loitaron, amaron ou sufriron desespero, abonda para apreciar que estamos moi lonxe deles, aínda que a distancia temporal non sexa de máis dun século.

No parque de San Francisco en Ribadeo

A Madalena, antigo hospital (Sarria)

Fonte da Porta de Cima (Vilalba)

Praza do Campo (Lugo)

Dedo en alto o santo de pedra
pide silencio.

Luis Pimentel

Rúa de San Fernando (Lugo)

A Fonte Vella de Mondoñedo

Torre, Colexiata e Convento de Santa Clara (Ribadeo)

HAI TANTO TEMPO ... IMAXES IRREPETIBLES

Neste tempo, pode ser difícil situar edificios, espazos, oficios, que desapareceron pola evolución -afortunada ou non- dos acontecementos. Estas imaxes, obtidas por Señores da Luz coñecidos ou anónimos, son testemuña do que viron os camiñantes a Compostela e os nosos devanceiros que soñaban mundos á beira dos Camiños.

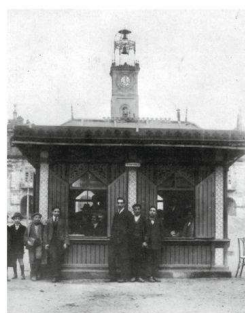
Ocultando a Igrexa de San Pedro (Lugo)

Antigo Teatro Circo de Lugo

Na Fonte de Santo Domingo (Lugo)

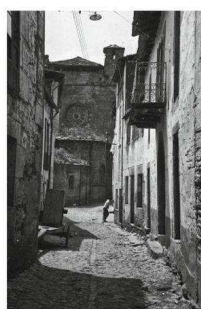
Quiosco de Bonifacio, Praza Maior (Lugo)

Edificio de Barras Eléctricas (Lugo)

Antigo Campo da Feira (Lugo)

José Pereira

Manuel López Vila

▲ No vello Portomarín

Memoria
de misteriosas
solemnidades.

Xosé Lois García

Na Praza Maior de Lugo

E A VIDA SEGUE...

Comisario da exposición: EDUARDO OCHOA

Textos: XULIO XIZ

Coordinación e web: ANTONIO GIZ

COLABORACIÓN

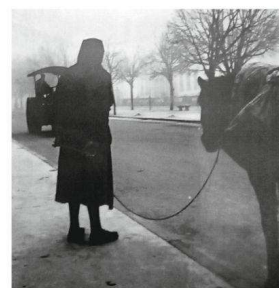

JULIO GARCÍA PAZ (Baleira)
 JOSÉ LÓPEZ-FOTO PEREIRA (Portomarín)
 GERARDO L. MÉNDEZ
 ALFONSO RIVEIRO (Baleira)
 MANUEL CURIEL FERNÁNDEZ (A Fonsagrada)
 ALBERTO LÓPEZ SÁNCHEZ (Guntín)
 MANUEL SANTAMARIÑA (Guitiriz)
 JUAN CANCELA (Lugo)
 JUAN JOSÉ MOLINA (A Fonsagrada)

MANUEL SANTAMARIÑA (Guitiriz)
 MANUEL URBANO BARRIO (Lugo)
 JOSÉ LUÍS FERNÁNDEZ ANSEDES (Mondoñedo)
 RICARDO FERNÁNDEZ RODRÍGUEZ (Mondoñedo)
 MARÍA JOSÉ GÓMEZ ALVITE (Monterroso)
 ANTONIO GREGORIO (Ribadeo)
 XAIME FÉLIX LÓPEZ ARIAS (Sarria)
 MIGUEL ÁNGEL FERNÁNDEZ LÓPEZ (Triacastela)
 MANUEL LÓPEZ VILA (Portomarín)

Construción da Igrexa parroquial de Monterroso

Agardando... Luís Rueda

Un bosque abrollado do río
 foi Lugo nas orixes perdidas no tempo.
 A néboa que o envolvía prendábase dos fentos,
 as ponlas eran pródigas en liquen foliáceo
 e os druidas veneraban o acibo ritual.

Claudio Rodríguez Fer